

Het antwoord van Gerasimov op het Paard van Troje

Op 2 maart 2019 hield Valery Gerasimov, chef van de generale staf van de Russische Federatie, een toespraak aan de gerenommeerde Academie van Militaire Wetenschappen. Tijdens een lezing voor de KVBK in juni lichtte een Nederlandse defensiefunctaris de inhoud en betekenis van die speech nader toe.

Frans van Nijnatten

In 2013 hield Gerasimov voor hetzelfde forum, bestaande uit een groot deel van de Russische militaire top, een uiteenzetting over het westerse militaire optreden. Die toespraak is later uitgelegd als de Gerasimov-doctrine, wat zich heeft omgevormd tot hybride oorlogvoering. Mark Galeotti, senior onderzoeker bij het Royal United Services Institute in Londen, die de term in zwang bracht, heeft er intussen afstand van genomen.¹

Gerasimov (1955) vertelde op 2 maart over de strategie van beperkte actie, wat onder meer betrekking heeft op de Russische activiteiten in Syrië. Daar heeft Rusland zo'n 5.000 militairen heengestuurd, wat een gering aantal is vergeleken met ISAF in Afghanistan, waar het om vele tienduizenden westerse militairen ging.

Bij het interpreteren van de jongste toespraak van de landmachtgeneraal is het belangrijk

enkele kenmerken van het Russische militaire domein goed in te schatten.² Zo staat hoofdtak 1, bescherming van het eigen grondgebied, boven alles. Rusland is een continentale macht met lange grenzen, waardoor de veiligheidsproblematiek fenomenaal qua scope is. Hoofdtak 1 is ook na de instorting van de Sovjet-Unie in 1991 nooit van de agenda geweest. Terwijl westerse landen zich na die tijd met stabilisatieoperaties gingen bezighouden, bleef de verdediging van het eigen grondgebied voor Rusland, als opvolger van de SU, het primaire doel.

-
- 1 Mark Galeotti, 'I'm Sorry for Creating the 'Gerasimov Doctrine'', in: *Foreign Policy*, 5 maart 2018. Zie: <https://foreignpolicy.com/2018/03/05/im-sorry-for-creating-the-gerasimov-doctrine/>.
 - 2 Zie ook: Dave Johnson, *General Gerasimov on the Vectors of the Development of Military Strategy* (Rome, NATO Defense College, Russian Studies 4/19, 30 maart 2019) <http://www.ndc.nato.int/research/research.php?icode=585>.

Voor Rusland is het kinetische deel van de strategie het belangrijkste, want de verdediging van het grondgebied is altijd leidend

Daarnaast is de dreigingsperceptie belangrijk. Rusland ziet de NAVO als een werkelijke bedreiging en voelt zich strategisch omsingeld. Het toetreden van voormalige Warschaupact-landen heeft dat beeld verscherpt en als Finland en Zweden ooit lid van de NAVO zouden worden, zou de dreigingsperceptie in Moskou nog veel acuter worden. Vanuit het oosten en zuiden voelt Rusland niet dezelfde militaire dreiging. Conceptueel geldt voor Rusland dat een militaire crisis in de Baltische regio in eerste instantie een regionaal conflict zou zijn; dat dat zou kunnen escaleren naar een grootschalig conflict is duidelijk.

Het Paard van Troje

In zijn speech op 2 maart zei Gerasimov dat Rusland een nieuwe strategie moet ontwikkelen omdat de VS een nieuwe strategie heeft, die hij het Paard van Troje noemt. In die Amerikaanse strategie ziet Gerasimov twee elementen: *weapons of mass destruction*, waaronder ook grote scheepsverbanden, het luchtwapen, kruisvluchtwapens et cetera vallen, en *weapons of mass disorganisation*, waarmee hij allerlei activiteiten in het informatiedomein bedoelt, zoals cyber, media, de inlichtingendiensten en diplomatie. Het doel van die categorie is de ontwrichting van de Russische samenleving. In zijn toespraak zei Gerasimov dat de ontwikkelingen in Irak, Libië, Afghanistan en recent Venezuela bewijzen dat de VS het Paard van Troje toepast. De Russische militaire en politieke leiding concludeert dat de regimes in die landen de VS onwelgevallig waren en dat

Washington ook Rusland standaard in die rij schaaft. Dat betekent per definitie dat Moskou Amerika als een constante dreiging beschouwt.

Actieve verdediging

Als antwoord komt Gerasimov met de strategie van de actieve verdediging, die uiteenvalt in het informatiedomein en het kinetische deel. In het informatiedomein, waarin Moskou de laatste jaren zeer actief is en waarop academische etiketten als New Generation Warfare of Hybrid Warfare worden geplakt, zal Rusland superioriteit moeten zien te bemachtigen. Maar voor Rusland is het kinetische element belangrijker, want de verdediging van het grondgebied is altijd leidend in het Russische defensiebeleid. Kinetisch leggen de Russen het zwaartepunt bij kruisvluchtwapens en ballistische raketten: precisiegeleide wapens voor de lange afstand. De belangrijkste ontwikkeling daarin op dit moment is de toepassing van hypersoniteit.

Gerasimov geeft een aantal richtlijnen mee voor de eventualiteitenplanning en zegt dat de kern van de actieve verdediging proactief handelen is, met de nadruk op pre-emptief, verrassing en het herwinnen van het strategisch initiatief. Belangrijk zijn de Russische *dual capable*-wapensystemen, die lucht-, grond-, en maritiem gelanceerd kunnen zijn. Bij kruisvluchtwapens bijvoorbeeld moet de vijand gissen of ze met een conventionele of een kernkop uitgerust zijn. Het door Washington en Moskou opgezegde INF-Verdrag vervalt per 2 augustus en Rusland heeft gezegd grondgelanceerde *intermediate-range nuclear forces* te gaan ontwikkelen, wat ze volgens Amerika al lang deden.

Bij de nucleaire doctrine zet Rusland in op het behoud van de escalatiedominantie. Die doctrine verschilt fundamenteel van de westerse, want boven pelotonsniveau krijgen Russische officieren in hun opleiding scenario's mee waarin de inzet van een tactisch nucleair wapen voorkomt en in de praktijk kan de verantwoordelijkheid voor inzet in ieder geval deels bij de brigadecommandanten liggen. De verantwoordelijkheid voor eerste inzet blijft voorbehouden aan president Poetin.

FOTO: OFFICE OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA, ROBERTAS DACKIUS

Militairen van de enhanced Forward Presence in Litouwen: het NAVO-lidmaatschap van de Baltische Staten geldt in Moskou als een constante dreiging

Gerasimovs actieve verdediging gaat uit van een schild aan de grenzen en het zwaard van de operationele planning. Zo is het in hoge mate gemilitariseerde Kaliningrad in de ogen van de Russen omringd door de vijand.

Luchtverdediging speelt dan ook een grote rol, want een eventuele, maar onwaarschijnlijke aanval van de NAVO wordt ook door de lucht verwacht. Rusland zal in dat geval richting Kaliningrad gaan om dat deel van het eigen land veilig te stellen, waarbij schending van het NAVO-grondgebied aan de orde zal zijn.

Dalende begroting en nieuwe wapens

De NAVO zegt een defensief bondgenootschap te zijn, maar toch wordt de angst voor het Paard van Troje deels echt gevoeld in Rusland. Moskou vindt dat het expeditionair optreden van het Westen in landen als Irak en Afghanistan niet defensief uit te leggen is. De overtuiging dat de

westgrens kinetisch beschermd moet worden is nooit weggeweest uit het Russische militaire denken en in de Baltische regio schrijft de militaire strategie van Rusland voor A2/AD toe te passen: geen toegang voor de vijand en voorkomen dat hij in verband kan handelen. Het gaat er om zelf vrijheid van handelen te houden.³ De vier pijlers daarbij zijn luchtverdediging, kustverdediging, elektronische oorlogvoering en *precision-guided munitions*. De verovering van de Baltische Staten lijkt geen agendapunt, maar als er een gewapend conflict in de regio ontstaat zal Moskou alles zetten op het behoud van Kaliningrad. In dat geval lijken operaties tegen de Baltische staten, uit oogpunt van flankbeveiliging, onvermijdelijk.

3 Zie voor verdere achtergrond ook: *Russia Military Power. Building a Military to Support Great Power Aspirations* (Washington, D.C., Defense Intelligence Agency, 2017) en *Military Thought. A Russian Journal of Military Theory and Strategy*, via: www.eastview.com.

FOTO US NAVY, DOMINIQUE PINEIRO

Gerasimov (links) besprak de operaties in Syrië in 2017 met zijn Turkse en Amerikaanse ambtgenoten Hulusi Akar (midden) en Joseph Dunford (rechts)

Uit analyses van Russische oefeningen blijkt dat de operationele planning minder ver reikt dan in het verleden

De speech van Gerasimov maakt duidelijk dat Rusland zich defensief richt op de verdediging van het territorium en behoud of uitbreiding van de invloedzone, terwijl Moskou offensief gezien effecten wil genereren op NAVO-grondgebied en in individuele lidstaten bij de eventualiteit van een militair conflict. Het debat of het Westen en Rusland in een nieuwe Koude Oorlog terecht zijn gekomen is nog niet uitgewoed. Wel is het zo dat Rusland momenteel niet in staat is de grote manoeuvres uit te voeren van de jaren 70, want daar hebben de strijdkrachten het materieel en de manschappen niet meer voor. Er zijn veel minder tankdivisies, waardoor veel manoeuvre verloren gegaan is. Uit analyses van Russische oefeningen blijkt dat de operationele planning minder ver reikt dan in het verleden.

Gerasimov benadrukte in zijn speech dat het Russische antwoord op het Paard van Troje de actieve verdediging is en dat Rusland zich het recht van de pre-emptieve aanval voorbehoudt. Zijn toespraak over militaire strategie dient serieus genomen te worden en is zeker geen desinformatie. Bij kinetische operaties zullen de Russen het accent leggen op het behalen van snel militair succes, terwijl het doel van de informatiestrategie de verdeling van de NAVO en het verzwakken van het bondgenootschap is. De pogingen om Turkije los te weken van de NAVO vallen daar ook onder. Turkije verzwakt de NAVO intussen ook zelf door Russische S-400 luchtverdedigingsraketten aan te schaffen. De Amerikaanse president Trump heeft laten weten de levering van 100 F-35 straaljagers aan Turkije daarom niet door te laten gaan.⁴

Het Middellandse Zeegebied is belangrijk voor Rusland en de Syrische president Assad is een strategische bondgenoot in de regio, die de Russen militaire steunpunten in Tartus en Khmeimim garandeert. Het sturen van Russische eenheden naar Syrië was ook bedoeld om wapens en de inzetbaarheid van brigades te testen. Overigens zijn sinds 2013, de vorige toespraak van Gerasimov, hervormingen gaande voor het inrichten van meer divisies in plaats van brigades. Divisies zijn gericht op groot-schalig conflict met de NAVO, met meer mogelijkheden voor manoeuvre en het opvangen van verliezen. De schattingen rond de Russische defensiebegroting lopen uiteen. Volgens het Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) liep de begroting in 2018 vergeleken met het jaar er voor met 3,5 procent terug naar 61,4 miljard dollar.⁵ Moskou investeert dat geld grotendeels op gepercipieerde zwakheden van de NAVO.

De Russische regering heeft veel draagvlak voor de strijdkrachten. Bezuinigingen op defensie voert Moskou als laatste door, eerder wordt de pensioenleeftijd omhooggeschroefd of op onderwijs, infrastructuur of gezondheidszorg bespaard. Ieder jaar komen er 300.000 rekruten op voor de dienstplicht, die niet openlijk ter discussie staat. ■

Verdere artikelen

- A.J.C. Selhorst, 'Russia's Perception Warfare. The development of Gerasimov's doctrine in Estonia and Georgia and its application in Ukraine', in: *Militaire Spectator* 185 (2016) (4) 148-164.
- J.E. Noll e.a., 'De Baltische staten, de Russische minderheid en de verdediging van de NAVO', in: *Militaire Spectator* 186 (2017) (4) 169-182.
- B. Kerstens en J.E. Noll, 'Rusland, de NAVO en het veiligheidsdilemma Scenario-ontwikkeling rond de Baltische staten', in: *Militaire Spectator* 186 (2017) (5) 221-237.
- E.H.F. Donkersloot, 'Hybrid threats from the East. The Gerasimov doctrine and intelligence challenges for NATO', in: *Militaire Spectator* 186 (2017) (9) 391-403. Zie: <https://www.militairespectator.nl/thema/strategie/artikel/hybrid-threats-east>.
- T.H.F. Herbert, 'Russia's Zapad 2017 military exercise. Implications for European security strategy', in: *Militaire Spectator* 186 (2017) (10) 520-532.
- O.P. van Wiggen en R.J. Aarten, 'Oefening Bison Drawsko 2017. Een essentiële nulmeting voor de landmacht', in: *Militaire Spectator* 186 (2017) (12) 581-596.
- C. Kamphuis, 'Reflexive Control. The relevance of a 50-year-old Russian theory regarding perception control', in: *Militaire Spectator* 187 (2018) (6) 324-339.
- Marcel de Haas, 'De ontwikkeling van het Russische veiligheidsbeleid in de jaren negentig (1). Een verkenning langs militaire doctrines van de Sovjet-Unie, het GOS en de Russische Federatie 1990-2000', in: *Militaire Spectator* 171 (2002) (2) 110-119.
- Marcel de Haas, 'De ontwikkeling van het Russische veiligheidsbeleid in de jaren negentig (2). Een verkenning langs militaire doctrines van de Sovjet-Unie, het GOS en de Russische Federatie 1990-2000', in: *Militaire Spectator* 171 (2002) (3) 176-187.
- W. Nazarenko, 'De Militaire doctrine van de Sovjet-Unie. Een strategie ter voorkoming van oorlog', in: *Militaire Spectator* 158 (1989) (4) 165-169.

4 'Turkey defies US as Russian S-400 missile defence arrives', *BBC*, 12 juli 2019. Zie: <https://www.bbc.com/news/world-europe-48962885>; 'Trump blames Obama as he reluctantly bans F-35 sales to Turkey', *CNN*, 17 juli 2019. Zie: <https://edition.cnn.com/2019/07/16/politics/trump-turkey-s400-sales/index.html>.

5 Zie: SIPRI Military Expenditure Database: <https://www.sipri.org/databases/milex>.